

Розділ 1.

СВЯЩЕННІ КНИГИ

Серед пам'яток культури священні книги різних народів по-ідають особливе місце. Веди, Біблія, Коран відтворюють духовні пошуки й життєвий досвід людства, у них втілено багатомікову життєву мудрість і вірування, найважливіші знання та високі моральні цінності в досконалій поетичній формі. З цими високохудожніми текстами — невичерпним джерелом мотивів, сюжетів, образів у мистецтві — пов'язаний весь подальший розвиток світової культури і літератури.

СВЯЩЕННІ КНИГИ			
Релігія	Індуїзм	Юдаїзм, християнство	Мусульманство
Назва	ВЕДИ	БІБЛІЯ	КОРАН
Переклад назви	«Священне знання»	«Книги»	«Читання вголос»
Місце виникнення	Стародавня Індія	<i>Старий Заповіт</i> — Давній Ізраїль, <i>Новий Заповіт</i> — Давній Рим	Арабський халіфат
Час виникнення	Від II тис. до н. д. ?	Від XII ст. до н. д. (<i>Старий Заповіт</i>) до I ст. (<i>Новий Заповіт</i>)	VII ст.
Мова	Ведійський санскрит	<i>Старий Заповіт</i> — давньоєврейська, арамейська; <i>Новий Заповіт</i> — «койне» (говірка грецької мови)	Арабська

Структура	<i>Рігведа</i> (найдавніша) — веда гімнів, 10 книг, 1028 гімнів. <i>Самаведа</i> — веда пісень. <i>Яджурведа</i> — веда жертвоприношень. <i>Атхарваведа</i> — веда заклинань	<i>Старий Заповіт:</i> П'ятикнижжя Мойсееве, або Тора; Книги історичні; Книги навчальні поетичні; Книги Пророків. <i>Новий Заповіт:</i> чотири Євангелія; Діяння святих апостолів; Апостольські послання; Одкровення Іоанна Богослова, або Апокаліпсис	114 сур (рядків): 86 сур — ранні, <i>мекканські</i> (проголошені в Мецці); 28 сур — пізні, <i>мединські</i> (проголошені в Медині)
-----------	---	--	--

ВЕДИ

Вéди — священні індійські тексти, складені в поетичній формі. У них відображено уявлення давньої людини про навколишній світ, про Всесвіт, соціальний устрій, про ритуали, етичні цінності та мораль.

Багато віків Веди існували в усній формі, а в X–VIII ст. до н. д. їх записали жерці.

Санскріт — стародавня літературна мова Індії. На сьогодні є мертвою мовою.

Визначити точну дату створення багатьох ведичних текстів складно, адже багато з них були записані значно пізніше, ніж виникли, багато — неодноразово перероблялися протягом століть.

Головне призначення ведичної літератури — пояснити людині світ, у якому вона живе, розкрити його закони, повідати про духовне самопізнання, показати шлях до звільнення від страждань, навчити, як розвинути фізичні та інтелектуальні здібності, піднятися на високоморальний рівень.

Усього Вед чотири:

1. **Рігведа** (найдавніша) — веда гімнів.

Гімн (давньогрецьк. «славити, хвалити») — загальна назва різних за змістом урочистих пісень на честь богів, святих, героїв, святкових та історичних подій, військових перемог тощо.

У гімнах Рігведи прославляються боги.

2. У **Самаведі** — веді мелодій — містяться настанови щодо того, як виконувати гімни.

3. У **Яджурведі** — веді жертвоприношень — викладено правила проведення ведичних жертвених ритуалів.

4. З **Атхарваведи** — веди заклинань — можна дізнатися про магію та чаклування давніх індійців.

Найдавніша й найзначніша з Вед — *Рігведа* — набула остаточного оформлення в X ст. до н. д. Вона об'єднує 1028 гімнів, які складають десять книг.

Головні боги Рігведи — громовержець *Індра*, хранитель світового порядку *Варуна*, бог вогню *Агні*, богиня вранішньої зорі *Ушас* і бог сонця *Сур'я*.

ГІМН ДО РАННЬОЇ ЗОРІ

[R. V. I, 123]

У повіз великий богині щасливої впряжені коні.
Всі нескортельні боги посідали в той повіз.
Славна з'явилась богиня, живуча в повітрі,
з лона темноти з'явилася людській оселі красити.
З цілого світу найперша встає вона й шле нам здалека
пишні дари. Народилась зоря молодая, новая,
будить створіння, найперше приходить на поклики ранні.
В наші оселі нескортна зоря завітала,
нашу хвалу прийняла в високостях повітря,
вільна, осяйна іде, щедро сипле розкішні скарби.
Наче дівчина струнка, так, богине, ідеш ти
хутко на наші поданки. Всміхаючись, ти, молодая,
линеш раніше від сонця, осяйнее лоно відкривши.
Наче дівча молоденьке, що мати скупала, така ти;
бачим блискучу красу твого тіла! О зоре щаслива!
Ясно палай! Ні одна ще зоря не була така гарна!

ГІМН ДО СОНЦЯ

[R. V. I, 50]

Сонце святе, що все віда, встає перед поглядом світу,
 коні блискучі несуть його. І перед сонцем,
 оком світовим, зникають, як злодії, темрява й зорі.
 Промені, наче палкії вогні, освітили живучих.
 Сурія, прудкий їздець! ти нам світло приносиш,
 сяєвом небо сповняєш! Перед богами ти сходиш,
 Перед людьми, перед небом, всі бачать тебе і дивують.
 Ти очищаєш, від лиха борониш! Ти світлом вкриваєш
 Землю і люди, а небо й повітря ти ним заливаєш.
 Міряєш ночі і дні, споглядаєш створіння наземні.
 Сім ясних коней твій повіз везуть, о Сурія, боже!
 Боже-споглядачу, маєш вінець ти з проміння над чолом.
 Їде твій повоз, сім коней упріг ти у ярма окремі,
 Вглядівши сяйво твоє, що блищить після темряви ночі,
 падаєм ниць: ти найвищий з богів! Ти найкраще світло!
 О доброчинець, зійшовши сьогодні високо на небо,
 тугу з серденька мого прожени, а з лиця мого блідість.
 Кидаю блідість пташкам лісовим, щоб мені не марніти,
 а жовтяницю на жовтії квіти я кину.
 Син Адіти встав потужний, — він ворога мого поборе!
 Сам же не маю я сили змагатися з лихом жерущим.

Переклад Лесі Українки

? ОЦІНКИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

1. Схарактеризуйте образ зорі, що постає в «Гімні до ранньої зорі».
2. Простежте, якими художніми засобами створено картину народження зорі.
3. Богиня вранішньої зорі Ушас — найяскравіша богиня Рігведи. Знайдіть у тексті підтвердження цієї думки.
4. Визначте основні художні засоби, якими в «Гімні до сонця» змалювано образ Сур'ї.
5. Поясніть, що символізують у гімні сім коней, які везуть повіз Сур'ї.
6. Поміркуйте, який настрій гімнів Рігведи передано Лесею Українкою в перекладі цих творів.